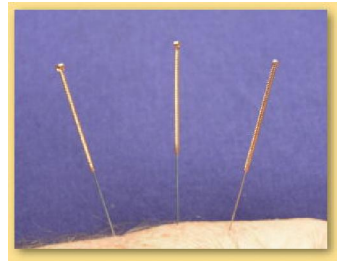

1. การฝังเข็มคืออะไร

การฝังเข็มเป็นแนวธรรมชาติที่มีประวัติการค้นคว้า และแพร่หลายมาหลายพันปี การฝังเข็มคือวิธีการรักษาโรค ฟื้นฟูสุขภาพ สร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค โดยการใช้เข็มปักเข้าไปยังตำแหน่งต่าง ๆ ของร่างกายในตำแหน่งที่เป็นจุดเฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์ในการรักษา 2 ส่วน ได้แก่

1. ปรับสมดุลของร่างกาย

เพื่อกระตุ้นให้ร่างกายตื่นตัวขึ้น ช่วยให้อวัยวะและระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายกลับทำงานได้ตามปกติ ด้วยพลังธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิต จึงนับว่าเป็นวิธีที่ปลอดภัยและได้ผลดี

2. การฝังเข็มสามารถช่วย

“ระงับความเจ็บปวด” จึงมักนำไปใช้ในการรักษาโรคปวดต่าง ๆ หรือใช้ในการผ่าตัด

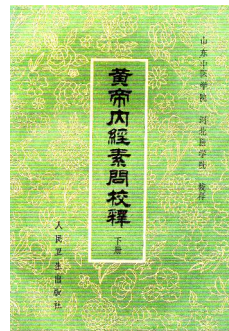
ปัจจุบันมีการนำการฝังเข็มไปใช้ในการป้องกันโรค นอกจากนี้ยังมีวิทยาการอื่น ๆ อีกที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การฝังเข็ม และมีการนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ การนวดกดจุด การรมยา การใช้เครื่องกระตุ้น เป็นต้น

2. ประวัติการฝังเข็ม

การฝังเข็มตามทฤษฎีแพทย์แผนจีน (Traditional Chinese Medicine) เริ่มตั้งแต่สมัยก่อนคริสต์ศักราช จักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ทรงรวบรวมแผ่นดินจีนเข้าเป็นประเทศเดียวได้เมื่อ 221 ปีก่อนคริสต์ศักราช ก่อนหน้านั้นแผ่นดินจีนแบ่งแยกเป็นแคว้นรัฐเล็ก ๆ ครอบงำตนเอง ฤดูใบไม้ร่วง (ชิวเทียน) ก็แต่งทัพออกรบกัน พอถึงฤดูใบไม้ผลิ (ชุนเทียน) ก็กลับไปทำไร่ไถนาสะสมเสบียงอาหารไว้ทำศึก จึงเรียกประวัติศาสตร์จีนในช่วงเวลานี้ว่า “ยุคชุนชิว (ChunQiu)” (2,100 – 476 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ในระหว่างนี้ได้มีตำราแพทย์เล่มแรกของจีนไม่ทราบนามผู้แต่งเกิดขึ้น คือ “คัมภีร์หวงตี้เนย์จิง (Huang Di Nei Jing) แบ่งเป็น 2 ภาค คือ **ซูเวิน** (Su Wen หรือ Plain Question หรือคำถามง่าย ๆ) และ **หลิงชู** (Ling Shu หรือ Miraculous Pivot หรือแกนมหัศจรรย์)

คัมภีร์หวงตี้เนย์จิง

คัมภีร์หวงตี้เนย์จิง ภาคซูเวิน

เนื้อหาหนังสือ 81 เรื่อง กล่าวถึงการเรียนวิชาแพทย์ จรรยาบรรณใน

การประกอบวิชาชีพ หลักพื้นฐานเรื่อง อิน-หยาง และธาตุทั้ง 5 คือ ไม้ ไฟ ดิน ทอง และน้ำ ตลอดจนหลักธรรมชาติ 6 ประการ คือ การป้องกัน และการรักษา สาเหตุและอาการของโรค ผลของฤดูกาล ผลของ ภูมิศาสตร์ ผลจากอุตุนิยม การฝังเข็มและการรมยา

華
佗
之
像

ฮัวถวอ

ในยุคสามก๊ก (San Gua—475 ปี ก่อนคริสตกาล ถึง ค.ศ. 265) ฮัวถวอ (HuaTuo) เป็นแพทย์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคัลยแพทย์ผู้บุกเบิกโดยใช้ยาหมวกฝูसान (MaFuSan) เป็นยาระงับความรู้สึกชนิดรับประทานให้แก่คนไข้ก่อนผ่าตัดนอกจากนั้นยังเป็นแพทย์ที่ใช้การฝังเข็มรักษาคนไข้

โดยพยายามใช้น้อยชนิดและฝังเข็มน้อยจุด

皇
甫
諡
之
像

หวงฝูมี

ค.ศ. 215 - 282

ต่อมาในยุคราชวงศ์จิน ก็ได้มีตำราแพทย์ด้านการฝังเข็มที่สำคัญเกิดขึ้นอีกเล่มหนึ่งคือ “**เจินจิวเจี่ยอี่จิง**” (A – B Classic of Acupuncture and Moxibustion) เขียนโดย **หวงฝูมี** (Huang Fumi) เป็นหนังสือ 12 เล่ม 128 บท แบ่งเป็น 2 ภาค ภาคแรกเป็นทฤษฎีพื้นฐาน ภาคสองเป็นเวชปฏิบัติเน้นเป็นตำราสำคัญของการแพทย์จีนในเรื่องฝังเข็มนับจากคัมภีร์เหน่ยจิง

ในยุคราชวงศ์จินตะวันออก **เปาคุ (Bao Gu)** ภรรยาของเก๋อหง นับเป็นแพทย์หญิงคนแรกของจีนที่ชำนาญเรื่องฝังเข็มและสมุนไพร (เก๋อหง เป็นผู้รวบรวมและเขียนตำรายาฉุกเฉินสำหรับเก็บไว้ในเสื้อผ้า (เสื้อฮาว์จิวจิวฟาง) ซึ่งนับเป็นตำราปฐมพยาบาลเล่มแรกของโลก ตั้งแต่เมื่อ 1,600 ปี มาแล้ว)

การฝังเข็มในยุคใหม่เริ่มในปีพ.ศ. 2403 เมื่อฝรั่งเศสได้อินโดจีนเป็นอาณานิคมแพทย์ทหารได้เรียนรู้การฝังเข็มและได้นำกลับไปใช้ในฝรั่งเศส รวมทั้งได้ไปศึกษาต่อที่ยูนาน ปักกิ่ง และเซี่ยงไฮ้ การฝังเข็มจึงพัฒนามากในประเทศฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2515 ประธานาธิบดีนิกสัน เยือนประเทศจีนมีการสาธิตการฝังเข็มซาฟต์ตัดโดย

ไม่ต้องดมยาสลบ การเปิดประเทศของจีนทำให้การฝังเข็มได้รับความสนใจไปทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2518 องค์การอนามัยโลก ร่วมกับประเทศจีน จัดหลักสูตร การฝังเข็มนานาชาติขึ้นที่ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และนานจิง และในปี พ.ศ. 2522 องค์การอนามัยโลกได้จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านการฝังเข็มจากทั่วโลกกำหนดรายชื่อโรคที่ยอมรับในการรักษาด้วยการฝังเข็มในระยะแรกจำนวน 48 โรค ปัจจุบันองค์การอนามัยโลกได้จัดแบ่งกลุ่มโรคที่สามารถรักษาได้ด้วยการฝังเข็มเป็น 4 กลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกใช้บริการ สำหรับประชาชนทั่วไปที่สนใจเลือกการฝังเข็มเป็นการแพทย์ทางเลือกรักษาโรคต่อไป (รายละเอียดดูงานหัวข้อการฝังเข็มรักษาโรคอะไรได้บ้าง)

3. การฝังเข็มเกิดผลในการรักษาอย่างไร

3.1 เกิดการหลั่งสารต่าง ๆ ในร่างกายในระบบ Neuro-endocrine และ Cytokine หลายชนิด ฮอร์โมนบางอย่าง เช่น Steroid, Endorphin, Serotonin และ Neurotransmitter ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดทั้งในระบบประสาทส่วนกลาง ระบบประสาทส่วนปลาย และกลไกของร่างกายทั้งหมด ทำให้เกิดฤทธิ์ระงับความเจ็บ

ปวด ลดการอักเสบ ลดการเกร็งของกล้ามเนื้อ ปรับปรุงการทำงานของระบบประสาท และสมอง ทำให้จิตอารมณ์แจ่มใส สารเหล่านี้เป็น สิ่งที่มีอยู่เป็นปกติในร่างกายตามธรรมชาติ จึงแตกต่างจากการใช้ยาที่เรารับประทานหรือฉีดเข้าร่างกาย เพราะไม่มีพิษไม่มีผลแทรกซ้อน ที่สำคัญ

ร่างกายมีกลไกในการควบคุมอีกชั้นหนึ่ง (Negative feedback) จึงไม่มีโอกาสหลั่งสารออกมาจนเกินขนาด

3.2 เกิดการกระตุ้นให้มีการปรับตัวของระบบประสาทอัตโนมัติ ซึ่งควบคุมเส้นเลือดและการทำงานของอวัยวะภายในทั่วร่างกาย จึงเป็นผลช่วยรักษา

ภาวะที่อวัยวะต่าง ๆ และแขน ขา ขาดเลือดหล่อเลี้ยง การปรับการทำงานของอวัยวะเป็นแบบควบคุม 2 ทาง (Bi-direction regulation) กล่าวคือ หากอวัยวะทำงานมากเกินไป ก็จะทำให้ลดลง อวัยวะใดทำงานน้อยไปก็จะปรับให้มากขึ้น เช่น การปวดประจำเดือน(primary dysmenorrhea) ซึ่งเกิดจากการบีบรัดตัวของมดลูก การฝังเข็มจะทำให้มดลูกบีบตัวลดลง จึงช่วยลดอาการปวดได้ดี และในเดือนต่อไปก็จะปวดลดลงจนเป็นปกติ อาการท้องอืด โดยเฉพาะหลังการผ่าตัดช่องท้อง เกิดจากการทำงานของกระเพาะอาหารและลำไส้ยังไม่ฟื้นตัว การฝังเข็มจะช่วยกระตุ้นให้กระเพาะอาหารและลำไส้เริ่มทำงานใหม่ ทำให้อาการท้องอืดหายเร็วขึ้น และการขับถ่ายเป็นปกติเร็วขึ้น

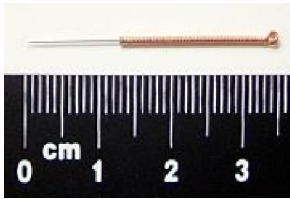
อย่างไรก็ตาม ผลการรักษาในคนไข้แต่ละคนจะได้ผลดีไม่เท่ากัน ขึ้นกับการตอบสนองต่อการฝังเข็มที่แตกต่างกัน ขึ้นกับระยะเวลาที่เป็นโรคนั้น หากเป็นเรื้อรังมานาน ผลก็จะไม่ดีเท่าผู้ที่เพิ่งมาไม่นานขึ้นอยู่กับชนิดของโรคที่เป็นและสภาพร่างกาย

ของผู้ป่วย ผู้ป่วย ที่ร่างกายอ่อนแอมาก อาจไม่ได้ประโยชน์มากจากการรักษา จึงควรปรึกษาแพทย์ หลังจากได้ศึกษาเอกสารให้ความรู้เรื่องฝังเข็มแล้ว ก่อนตัดสินใจรักษาด้วยการฝังเข็ม

4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษาด้วยการฝังเข็ม

เข็มที่ใช้รักษาผู้ป่วยในอดีตมีเข็ม 8-9 ชนิดทำด้วยวัสดุหลาย ๆ อย่าง ปัจจุบันนิยมใช้เข็มที่ทำด้วยสแตนเลสมีลักษณะปลายแหลม มี

รูปเข็ม ขนาดต่าง ๆ

ส่วนของตัวเข็มยาวพอประมาณและมีด้ามจับเป็นลวดพันไปจนสุดเข็ม เข็มที่ใช้รักษาผู้ป่วยนี้ จะมีความยาวและความหนาต่าง ๆ กัน นอกจากนี้ยังมีเข็มขนาดเล็ก ความยาวของตัวเข็มประมาณ 3-6 มิลลิเมตร เข็มชนิดนี้ใช้ฝังติดตัวไว้ตลอดเวลา

นอกจากการฝังเข็มด้วยเข็มดังกล่าวแล้ว ยังมีการรักษา ร่วมกับการฝังเข็มโดยมีอุปกรณ์อื่น ๆ ร่วม เช่น

การรมยา (Moxibustion หรือการเผาสมุนไพร)

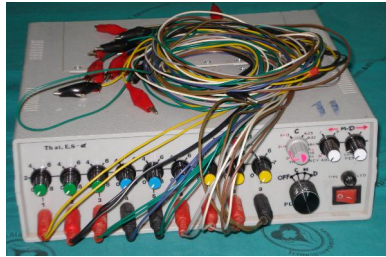
วิธีนี้ใช้สมุนไพรโถงจู่ฟาร์มภา ม้วนเป็นท่อนกลมเผาไฟแล้วรมบริเวณจุดฝังเข็ม หรือปั้นเป็นก้อนเล็ก ๆ วางไว้ตามจุดฝังเข็มต่าง ๆ โดยใช้ขิงวางที่ผิวหนังเป็นฐานแล้วจุดไฟที่ปลายก่อนโถง จนไฟลามถึงผิวหนังพอให้รู้สึกร้อนพอทนได้

รูปการรมยา

- การใช้เครื่องไฟฟ้ากระตุ้น (Electro-acupuncture)

กระทำเช่นเดียวกับการฝังเข็ม แต่การกระตุ้นเข็มจะใช้ไฟฟ้ากระตุ้น ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมมากในปัจจุบัน

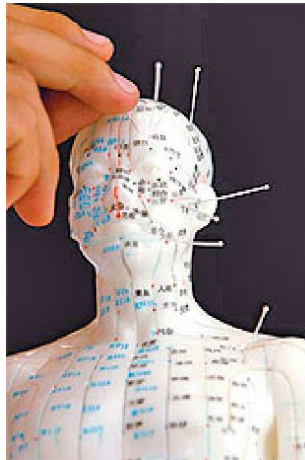

การครอบกระปุก (Cupping)

การครอบกระปุกเป็นวิธีการรักษาโดยใช้กระปุกมาลนไฟให้ร้อน เพื่อไล่อากาศออกจากนั้น จึงครอบกระปุกลงบนผิวหนัง ซึ่งจะมีแรงดูดจากสุญญากาศทำให้เกิดเลือดคั่งขึ้นในบริเวณนั้น วิธีการนี้มีมาแต่โบราณโดยใช้เขาสัตว์มาทำเป็นรูปกระปุก จากนั้นก็ปฏิบัติกันต่อมาโดยมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุที่ใช้ทำเช่น กระเบื้อง โลหะ แก้ว

วิธีการฝังเข็ม

ภายหลังแพทย์ตรวจวินิจฉัยอาการโรคเรียบร้อยแล้ว แพทย์จะใช้เข็มที่ทำด้วยสแตนเลสไม่เป็นสนิมที่มีขนาดเล็ก ความยาวประมาณ 1 — 10 เซนติเมตร ความยาวของเข็มจะขึ้นกับความหนาบางของบริเวณที่จะลงเข็ม เข็มที่ใช้เป็นเข็มที่สะอาด ปลอดเชื้อ ทำความสะอาดผิวหนังด้วยยาฆ่าเชื้อโรค แล้วปักเข็มทะลุผิวหนังตรงจุดฝังเข็มตามแนวเส้นลมปราณที่ตรงกับอาการของโรคให้ความลึกขนาดต่าง ๆ กัน

ผู้ป่วยจะรู้สึกเจ็บเล็กน้อยเมื่อเข็มผ่านผิวหนัง และจะหายเจ็บเมื่อถึงชั้นใต้ผิวหนังแล้วเมื่อปลายเข็มเข้าไปอยู่ในตำแหน่งที่ต้องการ ผู้ป่วยจะรู้สึกตื้อ ๆ หรือหนัก ๆ บริเวณโดยรอบจุดฝังเข็มนั้น ๆ

ซึ่งเรียกว่า “เตอชี (Techi)” หลังจากนั้นแพทย์จะใช้มือป้อนเข็มหรือกระแสไฟฟ้าคักดาดำ ๆ ต่อเข้ากับปลายด้ามจับเข็ม

การรักษาแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 20 – 30 นาที ระหว่างการรักษาผู้ป่วยจะอยู่ในท่าที่สบายที่สุด ดังนั้น การรักษาโดยวิธีฝังเข็มจึงช่วยให้ผู้ป่วยรู้สึกสบายใจและผ่อนคลาย นับเป็นการช่วยทางด้านจิตใจทางหนึ่ง การรักษาควรทำซ้ำหลายครั้ง จำนวนครั้งของการรักษาขึ้นกับชนิดและความรุนแรงของโรค โรคที่เป็นอย่างเฉียบพลันอาการจะดีขึ้นภายหลังการรักษา 1 – 3 ครั้ง ในรายที่มีอาการเรื้อรังต้องทำการรักษาประมาณ 10 – 20 ครั้งจึงจะเห็นผล การรักษาจะกระทำทุกวัน หรือ 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์

5. การฝังเข็มรักษาโรคอะไรได้บ้าง

การฝังเข็มเป็นการปรับระบบอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายให้กลับมาทำงานตามปกติ การฝังเข็มจึงสามารถนำไปใช้รักษาโรคได้หลายโรค อย่างไรก็ตาม องค์การอนามัยโลกได้ประชุมนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝังเข็มทั่วโลก โดยได้สรุปจากผลงานวิจัยและจัดแบ่งโรคหรือกลุ่มอาการที่สามารถรักษาได้ด้วยการฝังเข็ม เป็น 4 กลุ่มโรค ดังนี้

**1. โรคหรือกลุ่มอาการที่การฝังเข็มน่าจะถูกนำมาใช้เป็นหลัก
เพราะให้ผลการรักษาดีเยี่ยม**

1. ฝืนจากการแพ้รังสีหรือสารเคมี	2. โรคมุมิแพ้
3. ปวดท้องจากนิ่วในถุงน้ำดี	4. ซึมเศร้า
5. โรคบิดท้องร่วง	6. ปวดประจำเดือน
7. โรคกระเพาะอาหารอักเสบ	8. ปวดหน้า ขากรรไกร
9. ปวดหัว	10. ความดันโลหิตสูงชั่วครว
11. ความดันโลหิตต่ำ โรควูบ	12. กระตุ้นการเจ็บครรภ์
13. ปวดเข่า	14. ภาวะเม็ดเลือดขาวน้อย
15. ปวดหลัง	16. เด็กไม่กลับหัวก่อนคลอด
17. แพ้ท้อง เวียนหัว	18. คลื่นไส้ อาเจียน
19. ปวดคอ	20. ปวดจากฟันทุกประเภท
21. ปวดไหล่ ไหล่ติด	22. ปวดหลังการผ่าตัด
23. ปวดจากนิ่วในไต	24. ปวดโรคข้ออักเสบ
25. ปวดประสาทขา ไซอาติก	26. ปวด บวม จาก อุบัติเหตุ
27. อัมพาต อัมพฤกษ์	28. ปวดข้อตอก จากงาน หรือ กีฬา

2. โรคที่การฝังเข็มใช้ได้ผลดี และควรมีการศึกษาวิจัยไปอย่าง ต่อเนื่องด้วย

1.ปวดท้อง ทางเดินอาหาร อาหารเป็นพิษ	2. ลิว
3.ติดเหล้า แก้อาการหลังติด	4.หน้าเบี้ยว ชักกระตุกบนใบหน้า
5.หอบหืด	6.ปวดจากมะเร็ง
7.โรคประสาทหัวใจอ่อน	8.ถุงน้ำดีอักเสบ ดีซ่าน
9.โรคนิวโมในถุงน้ำดี	10.ภาวะเครียด
11.สมองถูกกระทบกระเทือน จากอุบัติเหตุ	12.เมาหวาน ชนิดปานกลาง
13.ปวดหู	14.ไข้เลือดออก
15.เลือดกำเดาออก	16.ปวดตา
17.มีบุตรยากในสตรี	18.หน้ากระตุก
19.ท่อปัสสาวะสตรีอักเสบ	20.โรคพังผืดกล้ามเนื้อและเส้นเอ็น
21.โรคกระเพาะปัสสาวะ	22.โรคเก๊าท์
23.โรคตับอักเสบ ชนิดเป็นพาหะ	24.โรคถุงส่วด
25.ไขมันในเส้นเลือดสูง	26.รังไข่ทำงานผิดปกติ
27.นอนไม่หลับ	28.ปวดระหว่างกระดูก
29.น้ำหนักไม่เพียงพอเลี้ยงบุตร	30.โรคเสื่อมสมรรถภาพทางเพศในชาย

31.โรคบ้านหมუნ น้ำในหูไม่เท่ากัน	32.ปวดเส้นประสาท หลังงูสวัด
33.โรคผื่นคันจากเครียด	34.โรคอ้วน
35.ติดยาเสพติด	36.โรคข้ออักเสบ
37.ปวดหลังการผ่าตัดส่องกล้อง	38.ปวดจากเส้นเลือดขอด อุดตัน
39.ถุงน้ำรังไข่จากการไม่ตกไข่	40.ช่วยกระตุ้นหายใจในเด็กเล็ก
41.ช่วยฟื้นตัวหลังผ่าตัด	42.โรคเครียดก่อนมีประจำเดือน
43.โรคต่อมลูกหมากเรื้อรัง	44.โรคคั่นกัน
45.ปวดประสาทคอ ร้าวไปแขน	46.โรคเส้นเลือดแขนงหดตัว มือเท้าสั่นเย็น
47.ท่อปัสสาวะอักเสบเรื้อรัง	48.โรคระบบประสาทอัตโนมัติ
49.กระเพาะปัสสาวะคั่ง จากอุบัติเหตุ	50.โรคจิตเภท ซิไซพีรีเนีย
51.อาการน้ำลายสอ ผลจากยา	52.โรคภูมิคุ้มกันกิน ปากแห้ง ตาแห้ง
53.หวัด เจ็บ คอ ทอนซิลอักเสบ	54.ปวดกระดูกสันหลังเฉียบพลัน
55.ปวดคอ	56.ชากรวยไทรอักเสบ
57.โรคกระดูกอ่อนหน้าอกอักเสบ	58.ติดบุหรี่
59.โรคอาหารเป็นพิษ	60.โรคลำไส้อักเสบเรื้อรัง
61.ในทางเดินปัสสาวะ	62.สมองเสื่อมจากการขาดเลือด
63.โรคไทรอยด์	

3. โรคที่การฝังเข็มน่าจะถูกนำมาใช้ เพราะการรักษาในปัจจุบัน ยังได้ผลไม่ดี

1. ไข้	2. โรคความพิการในช่องสมอง
3. ตาบอดสี	4. หูหนวก
5. พวดติดอ่าง	6. ลำไส้ตรง ปวดแบ่งถ่าย
7. ประสาทระบบปัสสาวะเสียหาย จากอุบัติเหตุ	8. โรคปอดหัวใจล้มพันธ์ เรื้อรัง
9. โรคถุงลมโป่งพอง	

4. โรคที่ใช้การฝังเข็มกระตุ้น รวมไปถึงการใช้เครื่องมือที่ ทันสมัยและวิธีการของแพทย์ในปัจจุบัน

1. โรคระบบหายใจล้มเหลว	2. อาการโคม่า
3. อาการชักในเด็กเล็ก	4. อาการเจ็บปวดหน้าอกของหัวใจ เส้นเลือดหัวใจตีบ
5. ท้องร่วงในเด็กเล็ก	6. ใช้สมองอักเสบ ในเด็ก
7. ประสาทเสื่อม พวดยาก กลืนยาก	

6. อาการแทรกซ้อนจากการฝังเข็ม

6.1 การเป็นลม หรือหากไม่หมดสติอาจเรียกว่า เมาเข็ม มักเกิดในขณะที่ฝังเข็ม หรือขณะคาเข็ม ส่วนใหญ่พบในรายที่มารับการฝังเข็มเป็นครั้งแรก สาเหตุพื้นฐานที่อาจทำให้เกิดการเป็นลม ได้แก่ ตื่นตระหนก หรือหวาดกลัวมาก ตื่นเต้นมาก หิวหรืออึดมากเกินไป สภาพร่างกายอ่อนแอมาก อ่อนเพลียมาก

6.2 เลือดซึม ออกเล็กน้อยตามรูเข็มหลังการถอนเข็มพบได้บ่อย ส่วนใหญ่เลือดที่ออกจะหยุดเองหรือโดยการกดไว้ชั่วคราว และไม่มีผลข้างเคียงใด ๆ

เลือดออกเล็กน้อยใต้ผิวหนัง เกิดเป็นรอยช้ำ พบได้ในตำแหน่งที่มีเส้นเลือดฝอยมาก มักไม่มีอันตรายหรือผลข้างเคียงใด ๆ รอยช้ำจะจางหายได้เองในเวลาไม่กี่วัน

6.3 เข็มติด หรือเข็มหนีต คือหลังจากแทงเข็มลงไปแล้ว ดึงไม่ออก ดันเข็มไม่ลง หมุนซ้ายหมุนขวาไม่ได้ สาเหตุจากกล้ามเนื้อเกิดการหดเกร็งบีบรัดเข็มอย่างรุนแรง ผู้ป่วยขยับเปลี่ยนท่าขณะที่มีเข็มคาอยู่

6.4 เข็มงอ มีอาการเหมือนเข็มติด สาเหตุเกิดจากขณะแทงเข็มใช้แรงดันมากเกินไป หรืออาจแทงถูกเนื้อเยื่อที่แข็ง เช่น กระดูกหรือพังผืด แล้วออกแรงดัน เข็มจึงงอ

6.5 เข็มหัก มีโอกาสเกิดได้น้อยมาก เข็มหักมักเข็มงอก่อนแล้วจึงหัก ส่วนที่หักง่ายของเข็มคือคอเข็ม(รอยต่อระหว่างตัวเข็มกับด้ามเข็ม)

7. การปฏิบัติตัวและข้อควรระวังในการฝังเข็ม

แพทย์จะทำการวิเคราะห์โรคและปักเข็มลงในจุดที่มีผลในการรักษา โดยใช้เข็มที่มีขนาดเล็กที่สุดเท่าที่จำเป็น ตามปกติจะไม่ใช้เข็มจำนวนมากในการรักษาแต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้ป่วยเจ็บมากเกินไป

ผู้ป่วยควรมีความตั้งใจที่จะรับการรักษา และไม่ควรง่วงหรือกลัวมากเกินไป เช่น กลัวการติดเชื้อ ความเจ็บปวด นอกจากนั้นหากผู้ป่วยมีโรคติดเชื้อรุนแรง เช่น โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องอันอาจติดต่อไปยังผู้อื่นได้ หรือมีโรคประจำตัว มีเครื่องกระตุ้นหัวใจ/การหายใจ โรคลมชัก ตั้งครรภ์ต้องแจ้งให้แพทย์ที่ทำการรักษาทราบก่อนลงมือรักษา

ปัจจุบันการให้บริการฝังเข็มในประเทศไทยจะใช้เข็มครั้งเดียวแล้วทำลายไม่นำกลับมาใช้อีก

การเตรียมตัวของผู้ป่วยก่อนและหลังรับการรักษา ด้วยการฝังเข็ม

1. การเตรียมตัวก่อนการรักษา

- 1.1 นอนหลับให้เต็มที่ในคืนก่อนมารับการฝังเข็ม
- 1.2 ควรรับประทานอาหารก่อนมารับการรักษา แต่อย่าให้อิ่มเกินไป
- 1.3 สวมเสื้อผ้าหลวม ๆ สบาย ๆ เพื่อความสะดวกในการฝังเข็ม

ระหว่างการปักเข็มผู้ป่วยอาจเกิด
ความรู้สึกได้ 2 แบบ ดังนี้

1. รู้สึกหนัก ๆ หน่วง ๆ ตื้อ ๆ ในจุด
ฝังเข็มในระหว่างที่เข็มปักคาอยู่

2. มีความรู้สึกเหมือนมีกระแสไฟฟ้า

แล่นแปลบ ๆ ไปตามเส้นลมปราณ เนื่องจากแพทย์จะปักเข็มไว้ข้าง ๆ
เส้นประสาทบางเส้น เพื่อผลการรักษาที่ดีแพทย์จะปักคาเข็มไว้ประมาณ
20-30 นาที โดยอาจกระตุ้นด้วยมือหรือกระแสไฟฟ้า (จากถ่านไฟฉาย
จึงไม่มีโอกาสเกิดไฟช็อต จนเกิดอันตราย) จากนั้นจะถอนเข็มออก

ในระหว่างการคาเข็ม ผู้ป่วยต้อง
พยายามอย่าขยับกล้ามเนื้อบริเวณ
ที่ฝังเข็ม เพราะเข็มจะบิดในกล้ามเนื้อ
แม้ไม่เกิดอันตรายแต่อาจทำให้เจ็บ
มากขึ้น และมีเลือดออกตอนถอนเข็ม

ผู้ป่วยสามารถยับยั้งตัวได้บ้างเล็กน้อย พยายามผ่อนคลายกล้ามเนื้อจะสบายที่สุด แต่ถ้าหากมีอาการผิดปกติใด ๆ เช่น รู้สึกหิว ๆ หน้ำมีจะเป็นลม แขนงหน้าอก หายใจไม่สะดวก ให้แจ้งให้แพทย์ที่รักษาทราบทันที

2. การดูแลตนเองหลังจากการฝังเข็ม

2.1 ควรดื่มน้ำอุ่นหลังการฝังเข็ม

2.2 สำรวจร่างกายตนเองบริเวณที่ฝังเข็ม ถ้ามีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น เช่น มีเลือดออก มีรอยบวม รู้สึกเจ็บปวด ต้องแจ้งให้แพทย์ที่รักษาทราบทันที เพื่อแก้ไขให้เป็นปกติก่อนกลับบ้าน

2.3 งดการอาบน้ำเป็นเวลา 2 ชั่วโมงหลังการฝังเข็ม

2.4 พักผ่อนให้เต็มที่อีก 1 วัน

2.5 ถ้ามีไข้ให้รับประทานยาลดไข้ตามปกติ อาการจะหายไปเองภายใน 24-48 ชั่วโมงโดยไม่มีอันตรายใด ๆ

3. ข้อควรระวังในการฝังเข็ม

3.1 ผู้ป่วยที่อยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ไม่ควรฝังเข็ม

3.2 ผู้ป่วยโรคมะเร็ง (ที่ยังไม่ได้รับการตรวจรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน)

3.3 ผู้ป่วยโรคเลือดที่มีความผิดปกติของระบบการแข็งตัวของเลือด

3.4 โรคที่ต้องรักษาด้วยการผ่าตัด

3.5 โรคที่ยังไม่ทราบการวินิจฉัยที่แน่นอน

คำนำ

การฝังเข็ม เป็นศาสตร์การแพทย์ที่เริ่มขึ้นในประเทศจีนก่อนที่จะมีการเขียนบันทึกเป็นตำรา และได้มีการนำไปใช้รักษาอาการเจ็บป่วยของประชาชนสืบเนื่องยาวนานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการพิสูจน์ถึงความจริง ในทฤษฎีแนวคิดการตรวจวินิจฉัย และการรักษาโรคที่ได้ผลเป็นที่ยอมรับนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันศาสตร์การฝังเข็มถือเป็นศาสตร์สากลที่ใช้ในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก มีการจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่บุคลากรทางการแพทย์ทั้งในระดับประกาศนียบัตร จนถึงในระดับปริญญา จนการฝังเข็มเป็นวิธีการรักษาโรคที่เป็นทางเลือกอื่นจากการแพทย์แผนตะวันตกที่ได้รับความสนใจและยอมรับจากประชาชนเป็นจำนวนมากทั่วโลก

สำหรับประเทศไทย การฝังเข็มนับเป็นการแพทย์ทางเลือกที่ได้ผลดีในการรักษาในหลาย ๆ โรค รวมทั้งประหยัดและปลอดภัย สถาบันการแพทย์ไทย-จีน ฯ จึงจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการฝังเข็ม เพื่อสร้างความรู้ เข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนเพื่อการเลือกใช้เป็นวิธีการรักษาโรคที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ต่อไป

สถาบันการแพทย์ ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สิงหาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
- การฝังเข็มคืออะไร	1
- ประวัติการฝังเข็ม	2
- การฝังเข็มเกิดผลในการรักษาอย่างไร	5
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษาด้วยการฝังเข็ม	7
- วิธีการฝังเข็ม	9
- การฝังเข็มรักษาโรคอะไรได้บ้าง	11
- อาการแทรกซ้อนจากการฝังเข็ม	16
- การปฏิบัติตัว และข้อควรระวังในการฝังเข็ม	17
- การเตรียมตัวของผู้ป่วยก่อน และหลังรับการรักษาด้วยการฝังเข็ม	18
1. การเตรียมตัวก่อนการรักษา	18
2. การดูแลตนเองหลังจากการฝังเข็ม	19
3. ข้อควรระวังในการฝังเข็ม	19

